

Marian Kochanowski

Gdańsk - Stare Miasto, ul. Mniszki,
AZP 12-44/-

Informator Archeologiczny : badania 26, 96-97

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przeprowadzone we wrześniu 1992 r. doraźne badania wykopaliskowe pozwoliły odsłonić dość mocno już zniszczony i uszkodzony piec garncarski do wypalania kafli miskowych. Piec ten, o przybliżonej śr. 260–280 cm w rzucie poziomym i zachowanej wysokości 120–130 cm, miał cembrowinę zbudowaną z dużych głazów kamiennych uszczelnionych gliną. Kopuła pieca nie zachowała się. Była prawdopodobnie zbudowana z dużych cegieł (gotyckich) o półkolistym kształcie, z jednej strony oblepionych gliną. Posadzkę pieca stanowił piasek zmieszany ze spalenizną i ułamkami cegieł. Palenisko i tunel z wlotem ciepła do pieca znajdowały się po stronie południowej. Szersze i bardziej szczegółowe rozpoznanie pieca było niemożliwe z uwagi na zabudowania (garaż, dom gospodarczy, studzienka wodociągowa). Wewnątrz pieca na posadzce piaskowej były ustawione w rzędach wypalone kafle typu miskowego, otworem ku dołowi, a dnem ku górze. Z rejonu pieca wydobyto 87 kafli zachowanych w całości, 73 w postaci dużych fragm. dających się zrekonstruować oraz sporą ilość drobnych ułamków z kilkudziesięciu kafli. W sumie mogło się tu znajdować blisko 200 kafli. Są to wyłącznie kafle typu miskowego o krótkim korpusie (wys. maks. 11 cm), kwadratowym wylewie (śr. maks. do 14 cm) i okrągłym dnie płaskim (śr. maks. do 10 cm). Brzegi mają lekko półkoliste, zakończone okapem skierowanym ku wnętrzu. Ścianki boczne są lekko żłobkowane. Cały zbiór w 99% stanowią kafle miskowe bez polewy, barwy ceglastej, z odcieniami ciemniejszego osmolenia. Natomiast kafle miskowe z polewą stanowią w tym zbiorze tylko znikomą ilość (kilkanaście sztuk). Kafle te, z nieznacznie pogrubionym brzegiem, poziomo ściętym wewnątrz, pokryte są zieloną i żółtą polewą oraz różowym pobialkowaniem. Dna ich wewnątrz zdobią ornamenty rozet. Zbiór odkrytych kafli można ogólnie datować na XVII, a nawet pocz. XVIII w.

Badania powierzchniowe w bliższym i dalszym sąsiedztwie pieca pozwoliły odkryć rozległą osadę, zapewne produkcyjną, zamieszkałą przez garncarzy–kaflarzy. Istnieniu takiej osady sprzyjał dostatek surowca w postaci gliny i piasku oraz wody i opalu z tutejszych lasów. Duże znaczenie dla jej rozwoju miało również jej dogodne położenie pomiędzy kilkoma ośrodkami miejskimi (Świdwin, Polczyn Zdrój, Drawsko Pomorskie, Łobez i Resko), które były zapewne odbiorcami kafli.

Na podstawie zebranej ceramiki początki osady datować można na XV w., natomiast jej upadek nastąpił prawdopodobnie w XVII w. w czasie wojny trzydziestoletniej.

Chojnów–Zamek, gm. loco, woj. legnickie patrz wczesne średniowiecze
Elbląg–Stare Miasto patrz okres nowożytny

Gdańsk–Stare Miasto, ul. Mniszki
 AZP 12–44/—

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadził mgr Marian Kochanowski. Finansowane przez
 Zarząd Dróg i Zieleni w Gdańsku.
 Ślady osadnictwa późnośredniowiecznego (XIV–XV w.)

Przeprowadzone w listopadzie badania ratownicze spowodowane były wymianą rur kanalizacyjnych w rejonie ul. Mniszki, znajdującej się na zapleczu Starego Miasta, tuż przy średniowiecznym kanale Raduni. Celem ich było zadokumentowanie odsłoniętych nawarstwień, w tym konstrukcji drewnianych, oraz ustalenie głębokości zalegania calca w stosunku do rozpoznanych już odcinków tej części gdańskiej Starówki.

Skoncentrowano się na rozpoznaniu fragm. wykopu ziemnego ok. 350 cm od obecnej linii brzegowej Raduni. Określono poziom krawędzi wykopu +2,380 m n. p. m. Zadokumentowana tu stratygrafia to nowożytnie nawarstwienia gruzu i pozostałości niwelacji terenu. Dopiero od głębokości ok. +550 m n. p. m. zaznaczyła się warstwa intensywnej spalenizny przemieszanej z gruzem, zawierająca bogaty zestaw ułamków ceramiki naczyńniowej, kości zwierzęcych, ścinków skórzanych i drobnych fragm. przedmiotów szklanych. Miąższość tej warstwy wynosiła ok. 165 cm. Na głębokości — 1,115 m n. p. m. zaobserwo-

wano spoiłą glinę barwy zielonkawej, zawierającą średniej wielkości drobne kamienie (calec).

Ze wstępnych oględzin materiału ceramicznego, nieco przemieszanego, wynika, że najstarszą cezurę wyznaczają ułamki ceramiki wypalanej w atmosferze redukcyjnej z technologią typową dla poł. XIV w.; natrafiono także na ułamki ceramiki importowanej z Niemiec, datowanej na XV w. Wystąpił ponadto bogaty zestaw kości zwierzęcych, głównie pokonsumpcyjnych (kości kończyn, żebra, kręgi itp.).

Zadokumentowana konstrukcja drewniana ma charakter nowożytny. Wystąpiła na gł. ok. 1,800 m n. p. m., w skład jej wchodziły szerokie belki usytuowane mniej więcej równoległe do koryta Raduni, stanowiące niegdyś wzmocnienie brzegu kanału.

Prace ratownicze zostały zakończone.

Gdańsk—Śródmieście patrz okres nowożytny

Głogów—Ostrów Tumski, st. 2
gm. loco, woj. legnickie
AZP 68—19/2

Muzeum Archeologiczno—Historyczne
w Głogowie

Badaniami kierował mgr Zenon Hendel, współpracowali mgr mgr A. Dobrowolski, Z. Lissak oraz M. Świdorska. Finansowane przez Urząd Wojewódzki w Legnicy. Dziewiąty sezon badań. Teren dawnej kapituły kolegiackiej, późne średniowiecze, okres nowożytny.

Badania wykopaliskowe przeprowadzono w dużym wykopie budowlanym o powierzchni ok. 14 arów, usytuowanym na południowy zachód od wieży kolegiaty. Cały teren objęty pracami budowlanymi znajdował się poza obrębem grodu piastowskiego, którego nawarstwienia zostały uchwycone pomiędzy apsydą kolegiaty a fundamentami kaplicy św. Anny. Z uwagi na swoją wielkość został podzielony na 4 mniejsze wykopy archeologiczne oznaczone nr Va, Vb, Vc, Vd, o łącznej powierzchni ok. 4,36 ara. Nie stwierdzono śladów osadnictwa wczesnośredniowiecznego czy pozostałości drugiego członu grodu. Uchwycono natomiast, poza dziewięcioma warstwami kulturowymi, mur ceglany o wątku gotyckim, posadowiony na kamiennym fundamencie, datowany na schyłek XIV w., oraz przebiegający wzdłuż jego południowego lica kanał. Oba obiekty stanowiły najpewniej granicę dawnej jurydyki kolegiackiej. Ponadto w nawarstwieniach nowożytnych odsłonięto resztki małego budynku zrębowego o wymiarach 1,7 x 3,1 m, usytuowanego przy zewnętrznym licu muru. Natomiast w północnej części wykopu budowlanego odkryto studnię z cegły klinowej, posadowioną na trzech wieńcach drewnianej cembrowiny.

Pozyskano bardzo liczny materiał zabytkowy, który na podstawie cech stylistycznych i technologicznych datować można na późne średniowiecze oraz okres nowożytny (renesans, barok).

Dokumentacja oraz zabytki znajdują się w Muzeum Archeologiczno—Historycznym w Głogowie.

Głogów—Stare Miasto, kwartał
A—19
gm. loco, woj. legnickie
AZP 68—19/—

Muzeum Archeologiczno—Historyczne
w Głogowie

Badaniami kierował mgr W. Pogorzelski (autor sprawozdania). Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Legnicy oraz Budoprojekt Głogów. Miasto, II poł. XIII w. — renesans.

Kwartał oznaczony symbolem A—19 na Starym Mieście w Głogowie ograniczają ulice: od strony południowej Grodzka, północnej — Słodowa, wschodniej — Garncarska, zachod-